

گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

بررسی رفتارهای زیست محیطی گردشگران ساحلی (نمونه موردی: شهرستان نور)

محمد صادق صالحی^۱، محسن سالار^۲، سمیه حبیبی*^۳

۱- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران s.salehi.umz@gmail.com

۲- دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور mohsen.salar@yahoo.com

۳- مدرس دانشگاه غیر انتفاعی خزر somayeh.habibi88@gmail.com

چکیده :

گردشگری از عوامل مؤثر در توسعه ی نواحی و تأمین کننده ی مزایای مستقیم و غیرمستقیم بسیاری برای جامعه میزبان است. از سوی دیگر، توسعه گردشگری، موجب نگرانی‌هایی درباره‌ی تخریب محیط زیست شده است. در همین راستا، این تحقیق با هدف بررسی رفتارهای زیست محیطی گردشگران ساحلی در شهرستان نور پرداخته است. منطقه مورد مطالعه، سواحل دریای خزر و محدوده شهرستان نور است که هر ساله پذیرای گردشگران فراوانی است. به همین منظور، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه، به طور تصادفی بین گردشگران ساحلی شهرستان نور توزیع گردید. با توجه به اهداف تحقیق سه فرضیه مطرح شد که فرضیه اول: نگرش محیط زیستی افراد گردشگر بر رفتار محیط زیستی گردشگران ساحلی تأثیرگذار می باشد نتایج گویای این است که بین نگرش زیستی با رفتار گردشگران رابطه معناداری وجود دارد. فرضیه دوم: ارزش‌های محیط زیستی گردشگران بر رفتار محیط زیستی گردشگران ساحلی تأثیرگذار می باشد. که نتایج بیانگر این است ارزش‌های زیست محیطی در بین گردشگران ساحلی با میانگین ۲.۴۲ در وضعیت نامطلوب قرار دارند و با میانگین ۴.۱۷ تا حد زیاد در رفتارهای زیست محیطی مؤثر می باشند. فرضیه سوم: نحوه اقامت افراد بر رفتار محیط زیستی گردشگران ساحلی تأثیرگذار می باشد. نتایج پژوهش نشان داد که بین نحوه اقامت در منطقه و رفتارهای زیست محیطی گردشگران رابطه وجود دارد. ضرایب همبستگی متغیر وابسته با متغیرهای نگرانی زیست محیطی و ارزش‌های زیست محیطی حاکی از آن است که نتایج آزمون‌های آماری در سطح معناداری ۰.۰۵ دارای همبستگی مثبت است.

گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

واژگان کلیدی: رفتارهای زیست محیطی، گردشگران ساحلی، شهرستان نور.

مقدمه:

اهمیت پژوهش در باب رفتار زیست محیطی طی دهه های گذشته به شدت افزایش یافته است (هینز^۴ و همکاران، ۱۹۸۷: ۴۲) به گونه ای که نظر دانشمندان فعال در مجموعه وسیعی از رشته های دانشگاهی دیگر مانند: آموزش، تجارت، جنگل داری، جغرافی، مهندسی، ارتباطات (بوردن^۵، ۱۹۷۷: ۶۸)، روان شناسی اجتماعی و جامعه شناسی را نیز به خود جلب کرده است. در واقع همان طور که بنتون^۶ و ردکلیف^۷ مطرح کردند: " فاز جدید دغدغه زیست محیطی موجب شده که دانشمندان اجتماعی، نقش وسیع تر، متفاوت تر خلاقانه تری را برای علوم اجتماعی در مباحث زیست محیطی قائل شوند" (صالحی، ۲۰۱۰: ۵۱). دانلپ^۸ و کاتون^۸ معتقد اند که جریان غالب در مقالات و گفتارهای جامعه شناسی از دهه ۱۹۷۰ به بعد، به اشتراک گذاشتن تصور بنیادی غالب جامعه شناسان از جوامع انسانی، جدای از محدودیت ها و اصول اکولوژیکی حاکم بر دیگر انواع و گونه ها بوده است. هنگامی که جامعه شناسان تمایل به استفاده از مهندسان اجتماعی برای دستیابی به اهدافی از قبیل برابری دارند، معهدا به طور کامل، احتمالات پیشرفت و رشد بی پایان از طریق ادامه روند توسعه علمی و تکنولوژیکی را پذیرفته اند، به گونه ای که محدودیت های احتمالی پدیده های زیست محیطی، مانند تغییرات آب و هوایی را انکار میکنند (دانلپ و کاتون، ۱۹۹۹: ۳۵). برخی متخصصان در امور جامعه شناختی حتی پا را از این هم فراتر گذاشتند، در زمره طرفداران فعال درآمد و برای مزایای نوآوری های تکنولوژیکی و اقتصادی چک و چانه زده اند. درست در نقطه مقابل، هیپنوتیزم شدن توسط مزایای توسعه اقتصادی و پیرو آن، مدرنیته فردی، بیشتر جامعه شناسان را بر آن می دارد که، یا به صورت کامل محیط زیست طبیعی را انکار کنند و یا آن را به واسطه نبوغ و اراده قابل غلبه ببینند. فعالیت گردشگری امروزه به عنوان یکی از مهم ترین و پویاترین فعالیتها در جهان مطرح است به طوری که شمار گردشگران خارجی و داخلی و میزان درآمدزایی آن در سطح جهانی پیوسته رو به افزایش می باشد. بر اساس گزارش سازمان جهانی گردشگری درآمد حاصل از گردشگری بین المللی در سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۵ تقریباً بیش از دو برابر شده و از ۲۷۰ میلیارد دلار به ۶۸۰ میلیارد دلار افزایش پیدا کرده است. تعداد گردشگران بین المللی نیز از ۱۳۹ میلیون نفر در سال ۱۹۹۰ به ۸۰۶ میلیون نفر در سال ۲۰۰۵ رسیده است. (World tourism organization, 2005, 199) از طرف دیگر درصد عمده ای از این فعالیت گردشگری را متکی بر طبیعت تشکیل می دهد و بخش عمده ای از این فعالیت در سطح جهان در حال حاضر در نواحی ساحلی متمرکز شده است. گردشگری ساحلی به عنوان یکی از سریع ترین نواحی در حال

⁴. Hines et al.

⁵. Borden

⁶ Benton

⁷. Reddift

⁸. Dunlap & Cotton